

İlkokul Çocuklarının Gözünden Hemşirelik: Bir İlkokul Örneği*

Nursing in Primary School Children's View: A Primary School Example

ASLI YILMAZ*

FİGEN IŞIK ESENAY**

Bu araştırma, 5-8 Kasım 2017 Ankara'da düzenlenen 5. Uluslararası 16. Ulusal Hemşirelik Kongresi'nde sözel bildiri (S-083, özet) olarak sunulmuştur.

ÖZ

Amaç: Literatürde hastanede yatan çocukların hemşirelik mesleğine yönelik algılarının değerlendirildiği saptanmış ancak ilkököl düzeyinde sağlıklı çocukların hemşirelik mesleğine ilişkin görüşlerinin incelendiği araştırmaya rastlanmamıştır. Bu çalışma, Ankara ili Altındağ ilçesinde bir ilkökulda okuyan öğrencilerin hemşireliğe ilişkin görüşlerini değerlendirmek amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Araştırma, niteliksel fenomenolojik bir çalışma olarak planlanmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak tekrarlı veriler elde edilene kadar 24 öğrenci ile görüşmeler yapılmıştır. Araştırmanın yapılabilmesi için Ankara Üniversitesi Etik Kurulu'ndan onay ve kurum izinleri alındıktan sonra veliler ve çocuklar bilgilendirilmiş, kabul eden ailelerden yazılı, çocuklardan sözlü onam alınmıştır. Yapılan görüşmeler sesli kayıt altına alınmış, üç çocuk hemşireliği öğretimi elemanı tarafından ayrı ayrı dinlenmiş, çözümlenmiş ve temalara ayrılmıştır.

Bulgular: Öğrencilerin %54.1'i (n=13) 4. sınıf, %45.8'i (n=11) 3. sınıfa devam etmektedir. Öğrencilerin %62.5'i (n=15) hastaneye yatma deneyimi yaşamamıştır. "Bütyüncü hemşire olmak ister misiniz?" sorusuna %28.2'si (n=7) evet yanıtı vermiştir. Görüşme sonrası öğrencilerden alınan yanıtlar doğrultusunda hemşirelerin yaptığı iş ile ilgili tedavi uygulamaları, doktora yardım etme ve bakım uygulamaları (hasta ve çocuk) temaları belirlenmiştir.

Sonuç: Öğrencilerin hemşirelik mesleğini iğne yapan, tedavi uygulayan, doktora yardımcı, hastalara, çocuklara bakan ve hastaları iyileştiren bir meslek olarak değerlendirdiği saptanmış, büyük bir kısmının gelecekte hemşire olmak istemediği belirlenmiştir.

Anahtar kelimeler: Çocuk; hemşirelik; ilkököl.

ABSTRACT

Aim: Evaluations of hospitalized children's perceptions about the nursing profession have been identified in literature, but no study investigating the perceptions of healthy children about the nursing profession at the primary school level has been found. This study aimed to evaluate the views of primary school children on the nursing profession.

Methods: This research was planned in a qualitative phenomenological design. Twenty-four students from a primary school in Altındağ, Ankara, Turkey were interviewed for the research until repeated data were obtained using a semi-structured interview form. In order to carry out the research, parents and children were informed about the study, and verbal consent was obtained from the children and written consent was obtained from their parents who agreed to participate in the research. The interviews were recorded, transcribed, and divided into themes by three pediatric nursing instructors.

Results: Of the students, 54.1% (n=13) were in the fourth grade and 45.8% (n=11) were in the third grade. Of them, 62.5% (n=15) had never been hospitalized and 28.2% (n=7) answered "yes" to the question of whether they would like to be nurses when they grew up. After the interviews, the themes of treatment practices, assisting doctors, and care practices (patient and child) related to practices of nurses were determined in line with the answers received from the children.

Conclusion: It was found that the children considered the nursing profession as an occupation that includes giving injections, implementing treatments, helping doctors, caring for patients and children, and healing patients, and that a majority of the children did not want to be a nurse in the future.

Keywords: Child; nursing; primary school.

* A Yılmaz, Öğretim Görevlisi
Amasya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi, Amasya
Yazışma Adresi / Address for Correspondence:
Aslı Yılmaz, Öğretim Görevlisi
Amasya Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi
İpekköy Yerleşkesi, Merkez / Amasya
Tel: 0 358 218 17 67 Faks: 0 358 218 47 60
e-posta: abellikli@yahoo.com

** Fİ Esenay, Dr. Öğr. Üyesi
Ankara Üniversitesi, Hemşirelik Fakültesi, Ankara
e-posta: fesenay@yahoo.com

Çocuk sağlığı ve hastalıkları hemşiresi; bebeklik, çocukluk ve ergenlik dönemleri boyunca sağlığını koruması ve geliştirilmesi, hastalık hâlinde de bakımından sorumlu profesyonel bir meslek üyesidir. Görevini sürdürürken bakım verici, eğitici, savunucu, karar verici, araştırmacı, yönetici, rehabilite edici, danışman gibi birçok rol üstlenir. Buna rağmen toplum, hemşirelik mesleğini gerek görevleri, gerek yetiştirme biçimi ve gerekse ekonomik ve sosyal yönlerden yeteri kadar tanımamaktadır.⁽¹⁾ Bireylerin mesleklerle ilgili algıları ve mesleki imajları küçük yaşlardan itibaren şekillendiği düşünüldüğünde çocukların mesleklere yönelik bakış açılarının değerlendirilmesi önem kazanmaktadır.⁽²⁾

Çocukların meslek kavramını algılamaları gelişimsel yaş dönemlerine göre farklılık göstermektedir. Somut işlem dönemi olarak isimlendirilen okul çağına çocuklar hızlı bir bilişsel gelişim gösterirler. Bu sayede, gördükleri, duydukları veya herhangi bir şekilde tecrübe ettikleri olayları düşünmekte ve anlamlandırmakta kullanırlar.⁽³⁾ Çocuk bu süreçte, çevresindeki insanların farklı uğraşlarının ve mesleklerinin olduğunu algılamaya başlar. Bu dönemin sonunda, diğer insanlar ile kendisi arasında ilgiler, yetenekler, amaçlar ve güdülenme yönünden farkların ve benzerliklerin olduğunu anlamaya başlar.⁽⁴⁾ Okul çocuğu, grup arkadaşlarının ve yetişkinlerin düşüncelerini öğrenir, başkalarının penceresinden bakabilir.⁽⁵⁾ Gözlem ve deneyimle şekillenen meslek imajını, medya gibi faktörler de etkileyebilir.⁽⁶⁾

Küçük yaşlardan itibaren şekillenen bu algıların anlaşılması, mesleklerin doğru algılanması ve toplumsal konumlandırılması adına önemlidir.⁽²⁾ Çocukların olumsuz algıları, ileride hastaneye yattıklarında hastalık ve tedaviye uyumlarını olumsuz etkileyebilir. Çocukların algılarının bilinmesi, hemşirelerin davranışlarının çocukların gözünden görülmesine izin verir ayrıca etkili ve terapötik etkileşimi kolaylaştırabilir.⁽⁷⁾ Literatürde, hastanede yatan çocukların hemşirelik mesleğine yönelik algılarının değerlendirildiği çalışmalar bulunmakta,⁽⁷⁻⁹⁾ ancak ilkökul düzeyindeki sağlıklı çocukların hemşirelik mesleğine ilişkin görüşleri bilinmemektedir.

Amaç

Bu araştırma, ilkökulda okuyan sağlıklı çocukların hemşireliğe yönelik görüşlerini değerlendirmek amacıyla gerçekleştirilmiştir. “İlkökul öğrencileri hemşirelik mesleği ve görevleri hakkında neler düşünmektedir?” sorusu araştırmanın temel sorusudur.

Yöntem

Araştırmanın türü

Bu araştırma, niteliksel fenomenolojik bir çalışmadır. Bu yöntem olayları, durumları, deneyimleri, kavramları incelemek ve açıklamak için kullanılmaktadır.⁽¹⁰⁾

Çalışma grubu ve yapıldığı yer

Araştırmanın çalışma grubunu, Ankara ili, Altındağ ilçesinde bir ilköğretim okulunda okuyan öğrenciler oluşturmuştur. Okul kolayda örneklem seçimi ile belirlenmiştir. Çocukların kendilerini dile getirme becerisi yeterliliği açısından tüm 3. ve 4. sınıf (sınıf sayısı 6) öğrencileri örnekleme yapılmadan çalışma grubuna alınmış, velisi ve kendisi araştırmaya katılmayı kabul eden öğrenciler ile görüşmeler yapılmıştır. Yöntem gereği, tekrarlı veriler elde edilene kadar toplam 24 öğrenci ile görüşme yapılmıştır.

Araştırmanın etik yönü

Araştırmanın yapılabilmesi için Ankara Valiliği İl Millî Eğitim Müdürlüğü'nden (14584881-605.99-E.5260467) ve Ankara Üniversitesi Etik Kurulu'ndan onay (85434274-050.04.04/36350) alınmıştır. Örnekleme alınacak çocuklar ve velileri araştırma hakkında bilgilendirilmiş, kabul eden ailelerden yazılı, çocuklardan ise sözlü onam alınmıştır. Çalışmada, çocukların gönüllülüğü ve kimlik bilgilerinin gizliliği dikkate alınmıştır.

Verilerin toplanması

Veriler, araştırmacılar tarafından literatür çerçevesinde geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak toplanmıştır. Görüşme formu iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölüm tanıtıcı bilgilerden (çocuğun yaşı, sınıfı, cinsiyeti, hastaneye yatma deneyimi), ikinci bölüm ise hemşirelik mesleğine yönelik “*ailede hemşire olup olmadığı, hemşirelik mesleği denince aklına gelenler*”, “*Hemşire ne iş yapar? Büyüyünce hemşire olmak ister misin?*” şeklinde dört adet açık uçlu soruyu içermektedir. Oluşturulan form, çalışma öncesi 10 çocuk ile görüşülerek anlaşılabilirliği ve işlerliği test edilmiştir.

Araştırma örnekleme alınan çocuklar ile görüşmeler, okul idaresinin uygun gördüğü aydınlık ve boş bir sınıfta her bir öğrenci ile bireysel olarak tek tek, yüz yüze gerçekleştirilmiştir. Konu ile ilgili görüşmeye başlamadan önce öğrenciler ile tanışılmış, konu açıklanmış, tıbbi terim kullanmaktan kaçınılmış ve öğrencilerle göz teması kurulmuştur. Görüşmeler, ortalama 10 dk. sürmüştür, aile ve çocuğun onamı dahilinde ses kaydına alınmıştır.

Verilerin analizi

Çocukların tanımlayıcı verileri sayı, yüzdelik, ortalama ile sunulmuştur. Elde edilen nitel veriler betimsel analiz yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. Betimsel analiz, verilerin olduğu gibi gösterildiği, betimlendiği bir irdelemedir ve çerçeve oluşturulması, bu çerçeveye göre verilerin işlenmesi, bulguların tanımlanması ve bulguların yorumlanmasını içeren dört aşamadan oluşmaktadır.^(10,11) Betimsel analiz yöntemi çerçevesinde, ilk olarak görüşme kayıtları üç çocuk hemşireliği öğretim elemanı tarafından ayrı ayrı dinlenmiş ve temalar belirlenmiştir. Belirlenen temalar bir araya getirildikten sonra ortak olan temalar “Tedavi Uygulamaları, Doktora Yardım Etme

ve Bakım Uygulamaları (hasta ve çocuk) olarak belirlenmiştir. Verilerin işlenmesi aşamasında oluşturulan çerçevelere göre elde edilen veriler okunmuş, kullanılacak doğrudan alıntılar belirlenmiştir. Alıntılar değiştirilmeden, çocukların dile getirdiği gibi, turnak içinde verilmiştir. Bulguların tanımlanması aşamasında düzenlenen veriler doğrudan alıntılarla desteklenerek sunulmuştur. Son aşama da ise, neden sonuç ilişkisine dayalı olarak farklı olgular arasında karşılaştırma yapılarak bulgular yorumlanmıştır.⁽¹¹⁾

Bulgular

Öğrencilerin %54.1'i (n=13) 4. sınıf, %45.8'i (n=11) 3. sınıfa devam etmektedir. Öğrencilerin %16.7'si (n=4) erkektir ve %62.5'i (n=15) hastaneye yatma deneyimi yaşamamıştır. Grubun %25.0'ünün ailesinde hemşire bulunmaktadır. Çocukların hemşirelik mesleği ve görevleri konusundaki görüşleri ile ilgili üç tema belirlenmiştir. Bu temalar tedavi uygulamaları, doktora yardım etme ve bakım uygulamalarıdır.

Tema 1. Tedavi uygulamaları

Çocukların hemşirelik hakkındaki görüşlerinden elde edilen ilk tema tedavi uygulamaları olmuştur.

"İnsanlara yardımcı olur, onlarla ilgilenir, bir şey olursa muayene eder." (Ç13-9 yaş/K)

"Genelde çocuklara iğne vurur, bazı ilaçları yazar, yardımcı olur." (Ç16-9yaş/K/Hastanede yatış deneyimi var.)

"İnsanları iyileştirirler hastanede. Bazı yerlerde de çalışırlar, örneğin, otel gibi bir yerde. İğne yapar, tansiyona bakar, ateşe bakar, boğaz ağrılarına bakar." (Ç21-9yaş/ E)

"Çocuklar kızamık kapmasın diye iğne vuruyor. Büyüklere iğne vuruyor. Çocuklara bakar, çocukları hastaneye yatırır." (Ç22-7yaş/K)

"Hastaları iyileştirir, ameliyat yapar. Örneğin, hasta olduğu zaman iğne yapar." (Ç4 -10yaş/ K/ Hastanede yatış deneyimi var.)

"Kan alır, bebekleri kontrol eder." (Ç6-10yaş/K)

"Hastalara ilaç yemek götürür, iğne yapar." (Ç12-10yaş/K)

"İğne vurma. Bebekleri tartar, küçük bebekleri tartar ve ayağına iğne vurur. Bebeklerin kilosunu annelerine söyler." (Ç20-9yaş/K/ Hastanede yatış deneyimi var.)

Tema 2. Doktora yardım etme

Çocukların hemşirelik hakkındaki görüşlerinden elde edilen ikinci tema sergiledikleri bağımlı görevler olmuştur.

"Doktora yardım eder. Örneğin, onun istediği ilaçları ve örneğin, hapları ona yardım edecek araç gereçleri getirmek." (Ç1-9yaş/K/ Hastanede yatış deneyimi var.)

"Hastaları muayene eder ve daha daha doktorun verdiği işleri yapar. Hastanede çalışır." (Ç9-9yaş/K)

"Doktora yardım eder, hastaları iyileştirir." (Ç24-9yaş/ E)

"Hastanelerde, hastanenin girişinde çalışır. Hastalara ilaç falan getirir. Doktorun yardımcısı olarak çalışır. Doktora istediği şeyleri getiriyorlar. Kayıt falan alıyolarlar. Form dolduruyorlar." (Ç10-10yaş/ K)

"Doktorlar hayata getiriyor ama hemşirelerde yardım ediyor. Örneğin, doktorun bilmediği şeyi hemşire biliyor. Hemen zaman kaybı olmaması için hemşireye söylüyor başta cımbız bunları çıkar diye. Hemşire hazırlıyor. Daha işi bitmeden söylüyor, hemşire eline alıyor ve veriyor ve zaman kaybı olmuyor." (Ç7-9yaş/ K/ Hastanede yatış deneyimi var.)

"Doktorlara yardım eden kişi. İstediklerini veren kişi. Hastalara bakan, şey böyle doktor odadan çıkınca hastaların yatağını düzelteren, hastaya yemek getiren." (Ç3-10yaş/K)

Tema 3. Bakım uygulamaları

Çocukların hemşirelik hakkındaki görüşlerinden elde edilen son tema ise bakım uygulamaları olmuştur. Bu konuda, bazı çocukların genel hasta bakımı ile ilgili görüşleri bulunmaktadır.

"İnsanları iyileştirmek,insanlara bakmak." (Ç13-9yaş/K)

"İnsanlara yardımcı olur, onlarla ilgilenir bir şey olursa muayene eder." (Ç13-9yaş/K)

"Hastalara iyileşmeleri için yardımcı olur." (Ç2-10yaş/ K/ Hastanede yatış deneyimi var.)

Bazı çocuklar ise, çocuk hemşiresi denmemesine rağmen, çocuk hemşireliği ile ilgili görüşlerini bildirmiştir.

"Çocuklara bakar, çocukları hastaneye yatırır." (Ç22-7yaş/K)

"Bazı işlerde çocuklara yardımcı olur. Genelde korkmamasını sağlar iğne vururken." (Ç16-9yaş/K/ Hastanede yatış deneyimi var.)

Temalar dışında elde edilen bir diğer bulgu ise çocukların gelecekte hemşire olmak isteyip istememeleridir. Çocukların %29.2'si (n=7) gelecekte hemşire olmak isterken, %4.2'si (n=1) belki, %66.7'si (n: 16) hayır yanıtını vermiştir. Gelecekte hemşire olmayı isteyen öğrencilere neden sorusu yöneltildiğinde:

"Çünkü örneğin, ben de birisinde yardım etmek isterim. Doktor yardımcısı olmak güzel bir şey. Ona yardım etmek isterim." (Ç1-9yaş/K/ Hastanede yatış deneyimi var.)

"Çünkü hastalara yardım etmek istiyorum. O yüzden, hasta olan insanlara yardım etmek için." (Ç2-10yaş/K/ Hastanede yatış deneyimi var.)

"Örneğin, aile hasta olduğunda onları da iyileştiririm. Kendim de hasta olduğum için kendim de bazı şeylerimi yaparım. Örneğin, hasta oldukları zaman onları iyileştirdiklerim zaman iyilik yapmış

olurum. Ben aslında hâkim olmak istiyorum ama hemşire de olmak isterim. Yani güzel bir duygudur. Ben aslında hemşire olunca buramı da (alnındaki şişliği göstererek) iyileştirmek isterim o zamana kadar devam ederse.” (Ç3-10yaş/ K)

“Vatandaşlara yardım etmeyi severim. Sağlık kontrolleri olanlara bakmak isterim. Heyecanlı bir meslek. Korku yaşıyor ve güzel günler oluyor, yaşıyor. Yaşanınca ailelerin yüzüne mutluluk yansıyor. O çok güzel işte.” (Ç7-9yaş/K/ Hastanede yatış deneyimi var.)

Gelecekte hemşire olmayı istemeyen öğrencilere neden sorusu yöneltildiğinde:

“Kandan korkuyorum. Bebek doğumundan korkuyorum.” (Ç6-10yaş/K)

“Çok zor işleri var. Bütün doktorlar bazen aksi oluyor. Mesaiye falan kalıyorlar. Bir sürü işleri oluyor. Bütün hastalar bazen aksi oluyor bunlara kötü kötü davranıyorlar. Sevmiyorum yani. Hemşiler oysa ki güler yüzlü bence. Bence hemşireler daha çok üzgün oluyorlar. Baya bi doktor, çoğu doktor aksi oluyor. Gerçekten çok fazla uykusuz kalıyorlar. Ben örneğin, uyumayı çok seven bir insan olarak o yüzden sevmiyorum. Gece çalışmak zor. Hem örneğin, Yürüyerek geliyorsan zor olabiliyor kaçırıyorlar falan. (Yaptığı işi tehlikeli mi buluyorsun?) Evet, mikrop kapabilir. Örneğin, anestezi olsa bi tık fazla verse hapse gönderiliyor. (Peki, bunların olmaması için ne yapmalı?) Önlem almalı çok iyi çalışmalı bence. Ölçüleri iyi bilecek bilecek, enjeksiyonu falan iyi bilecek, titiz olacak, saçında bir tane bile kepek olmayacak. Belki hasta geçecek, belki hasta daha uzun hastanede yatacak. Bazen bunlara vurabiliyorlar. Gerçekten. Daha çok zaten kadınlar olduğu için daha çok oluyor.” (Ç9-9yaş/K)

“Hem ben hemşire değil de ya savcı ya da doktor olmak istiyorum. O mesleği çok sevmiyorum. Doktor olmayı daha çok seviyorum. Doktorlar daha çok iş yapıyor. O yüzden ben de bir şeylerle uğraşmayı çok sevdiğim için. Doktorlar ya da hâkimler daha çok iş yapıyor.” (Ç10-10/K)

“Ben doktor olmayı tercih ederim. Çünkü öğretmenime ben hemşire olmak istiyordum dedim, o da sen birazcık daha zekisin doktor ol dedi. Ben de olur dedim.” (Ç14-8/K/ Hastanede yatış deneyimi var.)

“Çünkü kızlar yapar.” (Ç24-9yaş/E)

“Çünkü başhekim olmak istiyorum. Hemşireyi seviyorum ama o ufak tefek işlerle yardım ettiği için büyük işler yapmak istiyorum.” (Ç16-9yaş/K/ Hastanede yatış deneyimi var.)

Tartışma

Hemşirelik mesleği, hastalığa odaklı olmamakla birlikte toplum sağlığının korunması ve geliştirilmesinde başta eğitici araştırmacı olmak üzere pek çok rolüyle faaliyet göstermektedir. Buna rağmen, elde ettiğimiz sonuçlar doğrultusunda, sağlıklı çocukların hemşirelikle ilgili görüşlerinde “enjeksiyon yapmak” gibi teknik işlerin öne çıktığı görülmüştür. Düzkeya ve ark.⁽⁸⁾

hastanede yatan çocuklarla yapmış olduğu çalışmada, hemşirenin sorumlulukları içinde %75.2 oranıyla “enjeksiyon yapmak” ilk sırayı almıştır. Hemşirelik imajını değerlendirmek amacıyla yapılan diğer bir çalışmada, okullardan ve hastanede yatan 7-15 yaş arası çocuklara ait 182 çizim toplanmış sonuçta hemşirelerin sergilediği profesyonel aktiviteler temasına ait çizimlerin %48.2’sinde enjeksiyon, intravenöz, oral ve diğer yollardan ilaç uygulaması belirlenmiştir.⁽¹²⁾ Gerek hastanede yatan gerek sağlıklı, çocukların hemşire denince ilk akla gelen uygulamanın enjeksiyon olduğu açıktır.

Hemşirelik, meslekleşme ölçütlerine tam olarak sahip olmakla birlikte özellikle 1980’lerden sonra modern eğitim ve kendine özgü yasal ve ahlaksal kuralları ile meslekleşme sürecinde belirgin bir ilerleme sağlamış, günümüzde bağımsız rolleri ve uygulamaları ile ayrı bir meslek olarak kabul edilmektedir.⁽¹³⁻¹⁵⁾ Ancak, hâlen toplumdaki statüsü ve imajı tartışmalıdır. Şahin ve ark.⁽¹⁶⁾ araştırmasında, ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin %17.38’inin hemşireyi doktorun yardımcısı olarak algıladığı bildirilmiştir. Çalışmamızın sonuçlarına göre, çocukların görüşleri de aynı doğrultudadır. Çocuklar hastane hakkındaki bilgilerini çoğunlukla televizyonlardan, kitaplardan ya da kendi deneyimi aracılığıyla öğrenmektedirler.⁽¹⁷⁾ Medya ise hemşireyi “beyaz melek, doktorun yardımcısı” gibi yansıtarak, bağımsız rolleriyle değil “kadınsı” ve “sevecen” gibi duygusal özellikleriyle tanıtmaktadır.⁽¹⁸⁾ Çocuklara yönelik kitaplar ve basılı yayınlarda da durum benzerdir. Bu yayınlarda hemşirenin sorun çözmesi, hasta bakımı için bilgisini yetkin ve yetenekli biçimde kullanması, “hekime yardımcı” yerine “hekim ile çalışmak” veya “birlikte çalışmak” gibi terimlerin kullanılmasının, doğru imajın yayılmasını güçlendirici olacağı belirtilmektedir.⁽⁶⁾

Baskın olan bağımlı roller vurgusuna rağmen, çalışmaya katılan çocukların hemşirelerin bakım uygulamalarını belirtmeleri oldukça olumludur. Pelander ve ark.⁽¹⁹⁾ çalışmasında da çocuklar, hemşirelerin bakım ve iletişim faaliyetlerini vurgulamıştır. Benzer biçimde Festini ve ark.⁽²⁰⁾ çalışmasında, çocukların %60.0’i hemşireyi hasta kişilere bakım yapan veya yardım eden kişi olarak betimlemişlerdir. Brady’nin⁽⁹⁾ İngiltere’de yaptığı çalışmada, çocuklar iyi bir hemşireyi iletişim, mesleki yeterlilik, güvenlik, profesyonel görünüm ve erdem temalarıyla tanımlamıştır. Yurt dışında yapılan çalışmalarda çocuklar; hemşirelerden insancıl ve güvenilir bakım vermesini, eğitim, zarardan korunmayı, eğlence, ağrıyı azaltmak için önlem almasını, gülümsemesini, nazik davranmasını beklemekte, bireysel hijyenin sağlanmasını, açlığın susuzluğun giderilmesini ve oyuna katılmasını hemşirelik aktiviteleri olarak tasvir etmektedirler.^(7,12,21) Ülkemizde hemşirelerin, bağımsız rollerini ve işlevlerini topluma ve çocuklara görünür hâle getirmesi önemlidir.

Çocuk hemşireliği, aile merkezli bakım, atravmatik bakım ve terapötik oyun gibi bir çok profesyonel kavramı içerir. Araştırmamızda bir öğrencinin verdiği, “Çocuklara yardımcı olur genelde, korkmamasını sağlar iğne vururken.” yanıtı haricinde hiçbir öğrenciden bunlara yönelik girişim ya da

yaklaşım bildirilmemiştir. Çocuklar ameliyat veya girişimsel işlemlere hazırlanırken, ağırlı işlemler sırasında ve günlük rutin uygulamalarda hemşirelerle birlikte oyun oynayabilirler.⁽²²⁾ Ancak, yapılan bir araştırmada, hemşirelerin üçte ikisinin çocuklarla oyun oynamadıkları; çocukların eğlence faaliyetlerine en düşük puanı verdikleri belirlenmiştir.⁽¹⁹⁾ Bu nedenle, hemşirelik uygulamalarında travmatik bakım ilkelerine uyulması gerekmektedir.

Meslek seçimi, kişinin hayatı boyunca yapacağı en önemli seçimlerden biri olmakla birlikte, yaşayacağı çevreyi, ekonomik durumunu, ilişkide bulunacağı insanları dolayısıyla tüm yaşamını etkilemektedir.⁽²³⁾ Araştırmamıza katılan çocukların çok azı (%29.2) gelecekte hemşire olmak istediğini belirtmiştir. Literatürde ilköğrencilerinin hemşire olmayı isteme oranları incelendiğinde Şahin ve ark.'nın⁽¹⁶⁾ ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinde yapmış olduğu çalışmasında, öğrencilerin %48.1'i; Düz kaya ve ark.'nın⁽⁸⁾ ortalama yaşları 12 olan hastanede yatan çocuklarla yaptıkları çalışmada çocukların yarısı (%50.0) hemşire olmak istemektedir. Çalışmamızda, hemşire olmak isteyen çocuklar "insanlara yardımcı olmak, ailesindeki ve kendisindeki sorunları çözmek" gibi nedenler bildirmektedir. Düz kaya ve ark.'nın⁽⁸⁾ çalışmasında, benzer biçimde "insanlara yardım etmek, topluma yararlı olmak, hasta olan arkadaşıma yardım etmek" gibi nedenlerle gelecekte hemşire olmak istediği saptanmıştır. Eskimez ve ark.⁽²⁴⁾ da çalışmalarında, lise son sınıfta okuyan kız öğrencilerin %35.8'i "insanları ve onlara yardım etmeyi sevdiği" için hemşire olmak istediğini belirtmiştir. Bir sağlık yüksekokulu hemşirelik bölümünde okuyan öğrencilerin mesleği tercih etme nedenlerinde "insanlara yardım etme isteği" son sıralarda yer almıştır.⁽²⁵⁾ Literatürde, hemşireliğin ilk tercih olmadığı, yüksek akademik başarı sağlamayan okul öğrencileri için kabul edilebilir bir kariyer seçimi olarak görüldüğü belirtilmektedir.⁽²⁶⁾ Ancak, Yiğit ve ark.'nın⁽²⁷⁾ araştırması sonucunda, hemşirelik yerine öğretmenliği tercih ettikleri halde, yarından fazlası ilk altı tercih arasında hemşirelik bölümünü seçmiş, %78.1'i de hemşirelik bölümünü seçtiği için mutlu olduğunu belirtmiştir. Ayrıca iş olanağının artması hemşirelik mesleğine olan ilgiyi etkilemektedir.⁽²⁸⁾ Ergün ve ark.⁽²⁹⁾ sağlık yüksekokulu birinci ve dördüncü sınıf hemşirelik öğrencileriyle yaptığı araştırma sonucunda, öğrencilerin hemşirelik mesleğini tercih etme nedenleri mezuniyet sonrası işsiz kalmayacağı düşüncesi ve insanlara yardım etme fırsatı sağlayan bir meslek olması olarak bulunmuştur. Atasoy ve Ermin'in⁽³⁰⁾ araştırması sonucunda da, öğrencilerin bu mesleği iş bulma güvencesi nedeniyle seçtikleri belirtilmiştir. Bilinçli, isteyerek ve severek mesleki tercih yapılabilmesi için çocuklara hemşirelik hizmetleri doğru tanıtılması gerektiği görülmektedir.

Araştırmamız kapsamında, hemşire olmak istemeyen öğrencilerin nedenleri "kadın mesleği olması, zor ve tehlikeli olması, bağımsız çalışma isteği, öğretmenlerin farklı mesleklere yönlendirmesi olarak sıralanmıştır. Benzer biçimde Şahin ve ark.'nın⁽¹⁶⁾ yaptıkları araştırmada, kız öğrencilerin daha fazla hemşire olmak istediği, Çiftçi ve ark.'nın⁽²⁸⁾ araştırmasında da, hemşirelik bölümünü daha çok kız öğrencilerin tercih ettiği

gösterilmiştir. 2007 yılında hemşirelik kanunun yenilenmesiyle resmi olarak hemşirelik kadın mesleği olmaktan çıkarılmıştır,⁽³¹⁾ ancak geleneksel olarak halen bir kadın kariyeri olarak görülmektedir.⁽³²⁾ Toplumsal algının değişmesi için zaman ve olumlu tanıtıma gereksinim vardır.

Sonuç

Altı-on iki yaş grubu hemşirelik mesleğini iğne yapan, tedavi uygulayan, doktora yardımcı, hastalara, çocuklara bakan, hastaları iyileştiren bir meslek görüşüne sahip oldukları saptanmıştır. Öğrencilerin büyük çoğunluğu gelecekte hemşire olmak istememektedir. Sonuç olarak, hemşirenin rolleri, sorun çözme becerilerini kullandıkları görev ve faaliyetlerinin tanıtılması, bağımsız rollerinin daha ön plana çıkartılması gerektiği düşünülmektedir. Bu amaçla, medyada ve çocuk kitaplarında doğru tanıtımın yapılması, sağlıklı çocuklara yönelik sağlık ve eğitim kampanyalarıyla, çocuklarda olumlu meslek imajının gelişimine katkı sağlanabilir. Hastane ortamında çocuğun algısı, korkuları, başetme yetenekleri ve gelişimsel özelliklerini değerlendirebilmek için oyun gereksinimi karşılanmalıdır. Çocuğun kendisini dile getirebileceği ortam oluşturulmalı seçimlerine saygı gösterilmelidir. Ayrıca okul sağlığı hemşireliği hizmetlerinin sunulması da hemşirelik hizmetlerini tanıtılması açısından önem taşımaktadır.

Etik Komite Onayı: Bu çalışma için etik komite onayı, Ankara Üniversitesi Etik Kurulu'ndan alınmıştır (13.06.2016, No: 85434274-050.04.04/36350).

Ethics Committee Approval: Ethics committee approval was received for this study from the Ankara University Ethics Committee (13.06.2016, No:85434274-050.04.04/36350).

Bilgilendirilmiş Onam: Çalışmaya katılan çocukların ailelerinden yazılı, çocuklardan ise sözlü onam alınmıştır.

Informed Consent: Written consent was obtained from the families of the children participating in this study, and verbal consent was obtained from the children.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Çıkar Çatışması: Yazarlar çıkar çatışması olmadığını belirtmişlerdir.

Conflict of Interest: No conflict of interest was declared by the authors.

Finansal Destek: Yazar bu çalışma için finansal destek almadığını açıklamıştır.

Financial Disclosure: The author declared that this study has received no financial support.

© **Telif Hakkı 2020** Koç Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Semahat Arsel Hemşirelik Eğitim, Uygulama ve Araştırma Merkezi (SANERC). Logos Tıp Yayıncılık tarafından yayınlanmaktadır.

© **Copyright 2020** by Koç University School of Nursing Semahat Arsel Nursing Education, Practice and Research Center (SANERC). This Journal published by Logos Medical Publishing.

KAYNAKLAR

- Özpancar N, Aydın N, Akansel N. Hemşirelik 1. sınıf öğrencilerinin hemşirelik mesleği ile ilgili görüşlerinin belirlenmesi. Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi. 2008;12(3):9-17. Available from: <http://eskidergi.cumhuriyet.edu.tr/makale/2325.pdf>
- Taş Y, Arslan D, Sayek İ. Doktorluk mesleğini çocuklar resimlerine nasıl yansıtıyorlar?. 7-12 yaş grubu çocuklar arasında yapılmış bir örnek. STED. 2006;15(11):184-91. Available from: <http://www.ttb.org.tr/STED/2006/kasim/doktorluk.pdf>

3. Ergin T. Bilişsel gelişim. In: Ergin H, Yıldız A, editors. Gelişim Psikolojisi. 5th ed. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık Eğitim Danışmanlık; 2014. p. 118.
4. Elibol E. Anadolu sağlık meslek lisesinde öğrenim gören hemşirelik öğrencilerinin mesleğe yönelme, mesleki imaj ve beklenti ile gelecek planlarına ilişkin görüşleri [master's thesis]. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü; 2014.
5. Arkan D, Çelebioğlu A, Tüfekçi FG. Çocukluk dönemlerinde büyüme ve gelişme. In: Conk Z, Başbakal Z, Yılmaz HB, Bolışık B, editors. Pediatri Hemşireliği. Ankara: Akademisyen Tıp Kitapevi; 2013. p. 86.
6. Carrol SM, Rosa KC. Role and image of nursing in children's literature: A qualitative media analysis. *J Pediatr Nurs.* 2016;31(2):141-51. doi: 10.1016/j.pedn.2015.09.009.
7. Schmidt C, Bernaix L, Koski A, Weese J, Chiappetta M, Sandrik K. Hospitalized children's perceptions of nurse and nurse behaviors. *MCN Am J Matern Child Nurs.* 2007;36(6):336-42. doi: 10.1097/01.NMC.0000298126.32161.4c.
8. Düzkaça DS, Uysal G, Akay H. Nursing perception of the children hospitalized in a university hospital. *Procedia - Social and Behavioral Sciences.* 2014;152:362-7. doi: 10.1016/j.sbspro.2014.09.212.
9. Brady M. Hospitalized children's views of the good nurse. *Nurs Ethics.* 2009;16(5):543-60. doi: 10.1177/0969733009106648.
10. Sönmez V, Alacapınar FG. Örneklandırılmış Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Anı Yayıncılık; 2014.
11. Yıldırım A, Şimşek H. Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık; 2011.
12. Slusarska B, Krajeska-Kulak E, Zarzycka D. Children's perceptions of the nursing profession in Poland. *Nurse Educ Today.* 2004;24(7):521-9. doi: 10.1016/j.nedt.2004.06.003.
13. Karadağ A. Meslek olarak hemşirelik. Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi. 2002;5(2):1-8. Available from: <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/29181>
14. Korkmaz F. Meslekleşme ve ülkemizde hemşirelik. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi. 2011;59-67. Available from: <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/88499>
15. Eşer İ, Orkun N, Çetin P. Hemşirelik imajı ve 1950'li yıllarda bir seri ilan. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi.* 2017;10(4):275-8. Available from: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/752886>
16. Şahin AO, Bayar B, Çetinkaya H. Bir ilköğretim okulu ikinci kademe öğrencilerinin hemşirelik mesleği hakkındaki görüşlerinin incelenmesi. 5. Uluslararası 16. Ulusal Hemşirelik Kongresi Bildiri Özetleri. Ankara; 2017. Available from: <https://docplayer.biz.tr/68470151-Bildiri-ozetleri-hemşirelik-kongresi-icindekiler-5-uluslararası-16-ulusal-1-sozel-bildiriler-95-poster-bildiriler.html>
17. İnal S, Akgün M. Hastanede yatan çocukta terapötik iletişim. Atatürk Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi. 2003;6(2):67-76. Available from: <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/29199>
18. Hoeve Y, Jansen G, Roodbol P. The nursing profession: public image, self concept and professional identity. A discussion paper. *J Adv Nurs.* 2014;70(2):295-309. doi: 10.1111/jan.12177.
19. Pelander T, Leino-Kilpi H, Katajisto J. Quality of pediatric nursing care in Finland children's perspective. *J Nurs Care Qual.* 2007;22(2):185-94. doi: 10.1097/01.NCQ.0000263110.38591.9a.
20. Festini F, Tanfoni C, Giusti F. Children the future of nursing: A study about children's perceptions of nurses role. *Arch Dis Child.* 2012;97:A533. doi: 10.1136/archdischild-2012-302724.1890.
21. Pelander T, Leino-Kilpi H. Quality in pediatric nursing care: Children's expectations. *Issues Compr Pediatr Nurs.* 2004;27(3):139-51. doi: 10.1080/01460860490497778.
22. Haiat H, Bor-Mor G, Shochat M. The world of the child: a world of play even in the hospital. *J Pediatr Nurs.* 2003;18(3):209-14. doi: 10.1053/jpdn.2003.28.
23. Kırış N. Hemşirelik mesleğinin seçiminde ilişkili olan faktörler. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi.* 2015;8(4):226-31. Available from: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/753169>
24. Eskimez Z, Öztunç G, Alparslan N. Lise son sınıfta okuyan kız öğrencilerin hemşirelik mesleğine ilişkin görüşleri. *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi.* 2008;15(1):58-67. Available from: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/88564>
25. Turgay AS, Karaca B, Çeber E, Aydemir G. Hemşirelik öğrencilerinin mesleği algılayışları. *Atatürk Üniv. Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi.* 2005;8(1):54-62. Available from: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/29254>
26. Neilson GR, Jones MC. What predicts the selection of nursing as a career choice in 5th and 6th year school students?. *Nurse Educ Today.* 2012;32(5):588-93. doi: 10.1016/j.nedt.2011.06.011.
27. Yiğit R, Esenay Fİ, Derbent E. Türkiye'de hemşirelik son sınıf öğrencilerinin profili. *Cumhuriyet Üniversitesi HYO Dergisi.* 2007;11(3):1-12. Available from: <https://www.researchgate.net/publication/284930787>
28. Çiftçi GE, Bülbül SF, Bayar Muluk N, Çamur Duyan G, Yılmaz A. Sağlık bilimleri fakültesini tercih eden öğrencilerin üniversite ve meslek tercihlerinde etkili olan faktörler. *J Kartal TR.* 2011;22(3):151-60. doi: 10.5505/jkartaltr.2011.98704.
29. Ergün G, Güzel A. Sağlık yüksekokulu hemşirelik bölümü ilk ve son sınıf öğrencilerinin meslek seçimini etkileyen faktörlerin incelenmesi. *International Journal of Human Sciences.* 2016;13(1):1271-84. doi: 10.14687/ijhs.v13i1.3664.
30. Atasoy I, Ermin C. Hemşirelik ve ebelik öğrencilerinin mesleklerine bakış açısının incelenmesi. *Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi.* 2016;6(2):83-91. Available from: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/duzcesbed/issue/24384/258499>
31. Hemşirelik Kanununda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Kanun. *T.C. Resmi Gazete;* 2007. No: 26510. Available from: <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2007/05/20070502-3.htm>
32. Cohen JA, Palumbo MV, Rambur B, Mongeon J. Middle school students' perceptions of an ideal career and a career in nursing. *J Prof Nurs.* 2004;20(3):202-10. doi: 10.1016/j.profnurs.2004.04.001.